

Mammutblad – *Gunnera manicata* – nyder den danske sommer. Foto Kirsten Asmussen

GEOGRAFISK HAVES VENNER

Nyhedsbrev nr. 3 – 2018

www.geografiskhavesvenner.dk

Succes i Jubilæumsåret

Af Finn C. C. Lassen

2018 har været et virkeligt godt år for Geografisk Have og Geografisk Haves Venner (GHV).

Havens 100 års jubilæum blev i slutningen af maj - i det flotteste sommervejr - fejret med over 2.000 gæster. Den første dag var temaet *Aksel Olsens univers* med rundvisning, taler, sange og festforelæsning af Søren Ryge – den næste dag i børnenes tegn med *kæledyr fra hele verden*.

Søren Ryge på plænen. Foto GH

Det årlige Plantemarked Grundlovsdag var også velbesøgt med over 4.000 gæster. Igen en dag i fuld sol og med masser af glade og købelystne havefolk

fra nær og fjern. De ved nok, at her kan man komme hjem med planter, som naboen ikke har.

Sankt Hans Aften i Haven var igen en succes med masser af gæster. Afbrændingsforbuddet i Kolding var heldigvis ophævet denne aften, så der var gang i ægte Sankt Hans-bål med grill, båltales og sang.

Ved alle tre begivenheder hjalp GHV's frivilliggruppe med de mange praktiske opgaver.

Den 9. september er det GHV, der har jubilæum; nemlig 30 år. Dette bliver fejret med et flot og afvekslende program i Haven for de tilmeldte medlemmer. Dejligt at så mange af jer kommer til festen. Vi har også fået en del nye medlemmer - velkommen til jer.

Plantemarked. Foto Trine Sofie Nielsen

Søndagen inden, den 2. september, går det løs med årets Høstmarked. Udnyt jeres medlemskab og mød op denne dag, hvor man - udover de mange markedsboder - også kan følge med i et event i Landart arrangeret af Danske Blomsterhandlere.

Gaven til Haven

Af Finn C. C. Lassen

GHV har nu eksisteret i 30 år. Hen over årene er der indtjent en del penge i forbindelse med de årlige plantemarkeder mm. Jeg havde derfor fornøjelsen af at kunne overrække en flot jubilæumsgave til Geografisk Have i forbindelse med det officielle program ved fejringen af 100 års jubilæet den 26. maj.

Gaven er på 100.000 kr. Det vakte stor glæde hos Havens leder Lene Holm. Gaven er øremærket til indkøb af et IT-system, som skal indeholde data om Havens plantesamling. Lene Holm er nu på jagt efter et system, som i praksis skal vise sig til stor nytte for Havens besøgende. Hun vil bl.a. besøge en have i Oslo senere på året for at høre om deres besøgendes erfaringer.

De frivillige blev omringet

Af Kirsten Asmussen

Det Internationale Rosenselskab besøger GH. Foto KA

En dejlig solrig mandag morgen, da de frivillige skulle i gang med dagens arbejde i Rosenhaven, vrimlede det med mennesker overalt. Det var 100 deltagere fra Det Internationale Rosenselskab, der holdt sin 18. konference i Danmark og netop denne dag besøgte Geografisk Have på deres tur gennem landet. Måske tiltrukket af haveprisen *Award of Garden Excellence*, som Haven modtog i 2016.

Deltagerne roste os meget for den flotte have og var utrolig betagede af de smukke roser, som alle stod i fuldt flor. Roserne, navneskiltene, vi frivillige og vores redskaber blev fotograferet fra alle vinkler.

Spørgelysten var også stor. Vi snakkede med nogen fra bl.a. New Zealand, Australien, Island og Tjekkiet.

De ville vide, hvor tit vi pudsede roserne og ordnede bedene, hvor mange timer vi brugte osv. Vi undlod ikke at fortælle, at vi i de sorte GHV-veste var frivillige - og det fik den tjekkiske deltager til at sige, at det troede han bestemt ikke kunne forekomme i hans land. En deltager fra Island fortalte, at man også i hans land langt mod nord kan dyrke roser, men kæmper med kolde og ikke ret mange solrige dage.

Pludselig var de alle væk igen - videre til næste oplevelse i Kolding-området. Tilbage stod vi frivillige med en dejlig fornemmelse af, at vi også denne dag var blevet en oplevelse rigere og endnu en gang bekræftet i, at vores arbejde i Haven ikke er forgæves.

Foto John Norrie

Malus baccata – Bæræble

Af John Norrie

Paradisæblet/prydæblet *Malus baccata* 'Braendkjaer' vokser smukkest i Geografisk Haves nordlige del, hvor stien begynder mod øst. Vi kan takke Aksel Olsen for at have udvalgt sorten *Malus baccata* 'Braendkjaer' for snart 100 år siden. Dengang modtog han en sending frø, som blev sået ud og senere plantet ud til udvælgelse af den bedste, sundeste, producerbare plante.

Siden er selve planten afprøvet sammen med en masse andre *Malus baccata* over en lang årrække på Forskningscenter Årsløv. Her gik sorten 'Braendkjaer' meget flot igennem alle prøveårene med den bedste score. Det nyder vi alle glæde af rundt om i landet.

De sidste par år er vi en lille gruppe fagfolk, der har undersøgt samtlige paradisæblesorter, der produceres i Danmark. Her er sorten 'Braendkjaer' igen en af det sundeste, stærkeste og mest klimatolerante paradisæbler, man kan plante i sin have, på fællesarealet eller hvor man nu ønsker planten.

'Braendkjaer' vokser hurtigt til de første år, og bliver ca. 3 – 5 m høj og bred på ca. 10 år. Væksten er let overhængende stive grene. Kronen er kuppelformet og danner en næsten symmetrisk krone. Bladene er blankt mørkegrønne på oversiden og lidt lysere på undersiden. Bladene falder sidst i oktober til medio november.

Blomsterne kommer i begyndelsen af maj med rosa knop og hvide blomster i stor mængde, samtidig med løvspringet. Det lille bærræble er mat rødt, kirsebær-stort og meget aromatisk. Frugten sidder på træet, til frosten kommer. Når frosten har været der, bliver frugten blød og lækker for solsorten og andre drosler. Er der mange frugter, der ikke ædes, kan de sidde og mumificere på træet.

Foto John Norrie

Frugten er fortrinlig til gelé eller prøv at lave en 'Braendkjaer' snaps til julebordet. Den er fin og aromatisk. En snaps de fleste vil kunne lide. Den holder desværre ikke længe i min familie! Det lille æble egner sig også godt til at sylte hele.

Dyrkningsmæssigt er den særdeles let at have med at gøre. Når blot man tager i agt, hvilket plantesamfund den kommer fra. *Malus* er typiske bryn og solitærplanter. Det betyder, at de skal have lys. Derudover er de tolerante overfor jordbund, på nær de tørreste og våde jorde samt de mest vindudsatte steder i landet.

De produceres oftest på stamme. Hvilket giver *Malus baccata* 'Braendkjaer' den bedste mulighed for at udfolde sig til glæde for os.

Årets udflugt 2018

Af Henning Steen Højvælde

En forventningsfuld flok af Geografisk Haves Venner drog sidst i juni på årets udflugt – en påskønnelse til de frivillige for de mange timer de i fællesskab havde lagt i Geografisk Have i den forløbne sæson.

Anne Marie fra Lønbæk Planteskole. Foto H J Anhøj

En veltilrettelagt og varm tur, hvor sommeren endnu ikke havde nået sit klimaks, førte os til Lønbæk Planteskole, hvor vi mødte et entusiastisk par, Anne Marie og Per, som gennem mange års slid har omdannet en forblæst landbohaves til et sandt eldorado med et væld af sjældenheder.

Et grundigt plantekendskab og en sand 'næse' for specielle buske og træer har gjort Lønbæk Planteskole kendt viden om.

Ydermere er Anne Marie stærkt involveret i opformering af planter fra Geografisk Have. Denne sæson drejer det sig om flere forskellige, hvoraf skal nævnes *Hydrangea serrata* 'Imperatrice Engenie'.

En spændende afdeling i Lønbæk er mindelunden for Erik Kristensen, Lønå Planteskole mellem Give og Brande. Efter Eriks alt for tidlige bortgang for godt ti år siden overtog og oprettede Anne Marie og Per efter aftale Eriks Mindelund, som indeholder mange fine buske og træer fra Eriks helt unikke planteskole.

Udflugtens andet mål gjaldt Lille Malund Have ved Tørring. En meget smuk have i engelsk stil. Fantastisk flotte plæner med knivskarpe kanter til bede med såvel roser, liljer som formklippede stedsegrønne. Gamle statelige træer, smagfulde alpine stenbede med unikke kunstværker i bl.a. pileflet og afslapningsbænke strategisk placeret.

Stinne og Bent Gregersen har gennem mange års slid dannet et havekunstværk, som næste generation, Bettina, brænder for at føre videre i samme ånd.

Parti fra Ll. Malund Have. Foto Kirsten Asmussen

Udflugten sluttede på Jellings fine, gamle kro med den traditionelle og velsmagende lagkage.

Tak for en oplevelsesrig udflugt!

Planter fra Haven til salg

Af Trine Sofie Nielsen

Fra Café Lykkefund i Geografisk Have kan du købe *jubilæumsplanter* med hjem.

Planterne er produceret i anledning af Geografisk Haves 100 års jubilæum og stammer fra plantemateriale indsamlet fra udvalgte arter i Haven. Anne Marie Pedersen fra Lønbæk Planteskole har stået for det store arbejde med opformeringen.

Følgende arter er nu til salg:

Glansmispel, *Photinia villosa*
Hortensia, *Hydrangea serrata* 'Imperatrice Eugenie'
Rød eskallonia, *Escallonia rubra*
Japansk snebolle, *Viburnum plicatum* 'Mariesii'
Stor kranstop, *Stephanandra tanakae*

Foto Trine Sofie Nielsen

Der blev oprindeligt indsamlet formeringsmateriale fra næsten 20 arter. En del af disse har desværre slået fejl. Men vi håber på, der bliver yderligere et antal planter klar til salg i 2019 af følgende arter:

Japansk styraks, *Styrax japonica*

Dværgmispel, *Cotoneaster x watereri* 'Brændkjær'

Sneklokkeetræ, *Halesia carolina*

HØSTMARKED

søndag den 2. september
fra kl. 10-16

Læs om Høstmarkedet
på GH's hjemmeside under *Det sker -*
September

Nye tiltag til Høstmarkedet

Af Lene Holm

Urte-helse-camp

Til årets Høstmarked kan du opleve et udvalg af produkter til din sundhed. Der er urte-the og safter i mange afskygninger med gavnlig effekt. Der er salver og cremer og tabletter, som alt sammen er med til at gøre krop og sjæl mere robust og parat til vinterens udfordringer.

Måske kan du blive inspireret til tiltag, der giver dine sanser et boost på en gåtur i det grønne – kom og få gode råd fra en urte-terapeut.

En halv snes stadeholdere står parate med deres viden, inspiration, test og smagsprøver. De er glade amatører og "eksperter", der har livslang erfaring og viden.

Landart i Syvdalen

Danske Blomsterhandlere er en flok meget kreative mennesker, der på årets Høstmarked vil præsentere Landart skabt af naturens materialer i Syvdalen. De starter med at skabe deres værker lørdag eftermiddag d. 1. september og arbejder til ud på aftenen således, at de er klar til åbningen søndag kl. 10.

Det forunderlige ved Landart er, at kunstværkerne er skabt af naturens egne materialer, og man kan derfor ikke vide, hvor lang – eller kort – tid de eksisterer. Måske 1 time, måske 1 dag, måske 1 måned. Der bliver noget at holde godt øje med.